

**«Про роль НМЦ ПТО в запровадженні дуальної освіти в ЗП(ПТ)О
всіх форм власності та підпорядкування»**

Упровадження елементів дуальної форми здобуття професійної (професійно-технічної) освіти в області розпочалося в 2017 році. Досягненнями першого року стало:

- укладання договору КПГТЛ із ПАТ "Криворізький залізорудний комбінат" на спільну роботу з навчання здобувачів освіти за професією «Машиніст електровоза. Люковий (гірничі роботи). Електрослюсар (слюсар) черговий та з ремонту устаткування»;

- укладання тристоронніх угод з 15 здобувачами освіти

- за участю роботодавців проведено 36 заходів, отримано 11,6 тис. грн.

2018 рік

Результат: розширився спектр професій, розпочалося навчання новоприйнятого контингенту з використанням елементів дуальної форми навчання з 15 професій за 7 професійними напрямками: електротехническое производство, железнодорожный транспорт, автотранспорт, горнодобывающая промышленность, швейное производство, общественное питание.

Розпочато спільно з Федерацією організацій роботодавців Дніпропетровщини та німецькою організацією роботодавців "NORDMETALL" проект «Впровадження елементів дуального навчання в професійно-технічну освіту на Дніпропетровщині. Досвід Німеччини».

З метою вирішення проблемних питань формування трудового потенціалу будівельної галузі створено Галузеву раду з питань формування трудового потенціалу регіону.

2019

Результат:

Було задіяно 21 професію за напрямками: зварювальне виробництво електротехнічне виробництво, залізничний транспорт, автотранспорт, гірничодобувна промисловість, швейне виробництво, громадське харчування.

Підприємства створили технічні та соціальні умови впровадження елементів дуальної форми здобуття освіти, що сприяло підвищенню мотивації здобувачів освіти до навчання та отримання професійних умінь; випускники швидше адаптувалися до виробничих умов, корпоративної культури, мали можливість швидше підвищити кваліфікацію.

2020

Результат:

До вже традиційних галузей (енергетична галузь, залізничний транспорт, автотранспорт, вугільно- та гірничодобувна промисловість, швейне виробництво, ресторанний сервіс, металургійне виробництво, поліграфія додалися: монтажньо-складальне виробництво (будівництво), машинобудування.

В 2020 році вектор методичної роботи був направлений на навчання працівників підприємств: відповідальних осіб та наставників, які безпосередньо брали участь в професійній підготовці здобувачів освіти в умовах виробництва.

Формування та становлення молодого робітника через наставництво на виробництві дало позитивний ефект: здобувачі освіти відпрацьовували виробничі прийоми під керівництвом висококваліфікованих працівників з підприємства та у складі бригад кваліфікованих робітників, підвищився їх рівень знань та умінь.

У 2020/2021 навчальному році в Україні 217 закладів професійної освіти застосовували, з яких 19 Дніпропетровської області, застосовували дуальну форму освіти.

Приєм на навчання за дуальною формою у 2020/2021 році становив 6 660 осіб у 192 закладах.

Від загальної кількості закладів професійної освіти України, які впроваджували дуальну форму навчання у 2019/2020 навчальному році, наші показники дещо вищі 35,8% проти 30,5%, але набагато нижчі ніж у тих областей, чії показники найкращі. Це заклади Хмельницької області (78,6%), м. Києва (75%), Львівської (63,6%), Кіровоградської та Чернігівської (по 50 %) областей.

У 2020/2021 навчальному році професійну освіту за дуальною формою здобувають 12 395 осіб. Найбільша кількість учнів, які навчаються за дуальною формою освіти, у закладах Хмельницької області (877 осіб), Львівської (807), Вінницької (529), м. Києва (464). Приєм на навчання в Дніпропетровській області складав 521 здобувач освіти.

У 2021/2022 навчальному році контингент здобувачів освіти, навчання яких здійснюється з упровадженням елементів дуальної форми здобуття професійної (професійно-технічної) освіти, – 1134 особи (всього разом з перехідним контингентом), розпочали навчання за робочими навчальними планами у вересні 2021 року - 686 осіб (I курс) (додається). В порівнянні з попереднім навчальним роком контингент збільшився на 261 особу (29,8%).

В 2021 році учасниками процесу упровадження елементів ДФЗО були 37,7% ЗП(ПТ)О. Кількість закладів освіти - учасників упровадження ДФЗО, дещо збільшилась, всього 20 ЗП(ПТ)О, (в попередньому навчальному році – 19 закладів).

Заклади П(ПТ)О співпрацювали з 33 підприємствами – соціальними партнерами. Кількість підприємств збільшилася на 32,0%, всього (в попередньому навчальному році - 25).

На 19,3% розширився спектр професій, за якими здійснювалося навчання з упровадженням елементів дуальної форми здобуття професійної (професійно-технічної) освіти, з 31 попереднього навчального року до 37 у 2021-2022 навчальному році. Це професії гірничодобувної, металургійної та хімічної промисловості, машинобудування, поліграфії, будівництва, автомобільного та залізничного транспорту, агропромисловості, сфери послуг та ресторанного сервісу. В 2021-2022 навчальному році приєдналися ЗП(ПТ)О, які навчають професіям сільськогосподарського профілю.

Початку роботи передували укладання попередніх угод між закладами освіти та підприємствами, де обумовлено основні напрямки співпраці: підготовка за галузевим спрямуванням кваліфікованих робітників, що відповідають вимогам сучасних виробничих технологій і потребам підприємств; формування й управління професійними компетенціями. Заклади досягли домовленостей про укладання тристоронніх договорів, що передбачає організація навчально-виробничого процесу з елементами дуальної форми здобуття освіти.

Навчально-методичним центром професійної (професійно-технічної) освіти у Дніпропетровській області складено «Реєстр двосторонніх договорів між ЗП(ПТ)О та підприємствами на впровадження дуальної форми здобуття освіти».

Методичною службою вивчається досвід співпраці ЗП(ПТ)О та роботодавців, організовується обмін досвідом з іншими областями та організаціями.

За ініціативою НМЦ ПТО у Дніпропетровській області у 2020 році проведено відеоміст з профтехосвітою Донецької області з питань організації та результативності впровадження дуальної форми здобуття освіти. У 2021 році представники НМЦ ПТО у Дніпропетровській області взяли участь у конференції Інституту професійно-технічної освіти з висвітленням питання співпраці з Федерацією організацій роботодавців Дніпропетровщини з підготовки організаторів та наставників дуальної форми здобуття професійної освіти в умовах виробництва.

Підприємства м. Кривий Ріг взяли участь в громадському огляді-конкурсі на звання «Кращий роботодавець року», «Кращий наставник підприємства за дуальною формою навчання». За кращі результати представників підприємств НМЦ ПТО у Дніпропетровській області відзначив подяками (за активну співпрацю з розвитку соціального партнерства з підприємствами - замовниками кадрів у відповідній галузі по впровадженню дуальної форми здобуття освіти).

НМЦ ПТО у Дніпропетровській області проведено в травні 2021 методичний фестиваль «Педагогіка партнерства: від ідеї до результату», однією з номінацій якого була номінація «Кращі практики організації дуальної форми здобуття освіти».

Організація дуальної форми здобуття освіти в ЗП(ПТ)О області висвітлюється на сайті НМЦ ПТО у Дніпропетровській області (<https://nmc-pto.dp.ua>).

В області реалізується дослідно-експериментальна робота всеукраїнського рівня «Особливості професійної підготовки кваліфікованих робітників машинобудівної галузі за дуальною формою здобуття освіти», в якій беруть участь 2 ЗП(ПТ)О області.

У 2021/2022 навчальному році в рамках українсько-німецького проєкту «Розвиток соціального діалогу у Дніпропетровському регіоні» започатковано новацію в підготовці за дуальною формою здобуття професійної (професійно-технічної) освіти за професією «Токар». Методичною службою професійно-технічної освіти області з врахуванням німецького стандарту «Промисловий механік» розроблена освітня програма із нововведеними в

навчальний план Дніпровського центру професійно-технічної освіти професії «Токар» компетенцій за німецьким досвідом: «Технологія виробництва», «Пластикові матеріали» і «Транспортування».

Сформована експериментальна навчальна група «Токарів» на базі Дніпровського центру професійно-технічної освіти (далі ДЦПТО), яка складає 25 осіб, замовниками контингенту групи виступили: Державне підприємство «Виробниче об'єднання Південний машинобудівний завод імені Макарова», АТ «Дніпроважмаш», АТ «Дніпропетровський завод прокатних валків».

Профтехосвітою області активно використовують інтернет – середовище, де розміщуються інформаційні матеріали про позитивний досвід підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти, спрямовані на різні категорії населення.

На допомогу ЗП(ПТ)О щодо широкого запровадження елементів дуальної форми здобуття професійної (професійно-технічної) освіти НМЦ ПТО у Дніпропетровській області розроблено Путівник нових виробничих технологій. Вектор методичної роботи у 2021 році був направлений на практичне застосування професійної підготовки, на тих, хто організовує професійне навчання на підприємстві: на організаторів навчання та наставників. В свою чергу для організаторів та наставників дуальної форми здобуття професійної освіти в умовах виробництва розроблено **Посібник**.

Реалізуючи державну програму із запровадження елементів дуального навчання робітничим професіям, Дніпропетровщина є учасником глобального проекту «Розвиток соціального діалогу в Дніпропетровському регіоні», який започатковано співпрацею Федерації організацій роботодавців Дніпропетровщини (далі – ФОРД) з німецькою організацією роботодавців «NORDMETALL» (далі – Глобальний проект).

Цей проект є діючим на протязі 5 років. На етапі його реалізації в травні 2019 році проведено Міжнародний Форум «Соціальне партнерство у професійній освіті». Завершенням роботи форуму було підписання «Резолюції щодо співпраці у сфері впровадження елементів дуальної системи професійного навчання в Дніпропетровській області». Підписантами були роботодавці, профспілки та партнери з Німеччини.

Узагальнені результати опитування представлено на регіональних нарадах, які відбулися за участю представників проекту Німеччини та Дніпропетровщини, керівництва районної і міської влади, об'єднаних територіальних громад, представників підприємств, навчальних закладів, служби зайнятості. В рамках глобального проекту «Розвиток соціального діалогу в Дніпропетровському регіоні», який впроваджувався у співпраці з Федерацією організацій роботодавців Дніпропетровщини та німецькою організацією роботодавців «NORDMETALL» розпочато навчання 17 фахівців підприємств області (закінчення навчання – лютий 2022).

Крім того, в Дніпропетровській області працювали 6 фахових рад галузевого спрямування: гірничо-металургійних професій; залізничних професій; професій торгівлі та сфери послуг; електромонтажних, газозварювальних професій; гірничо-технологічних, гірничо-машинобудівних професій; будівельно-монтажних професій та Галузева

рада з питань формування трудового потенціалу будівельної галузі Дніпропетровщини. В складі галузевих працюють представники професійної (професійно-технічної) освіти, роботодавці, депутати обласної та міських рад, науковці, представники органів місцевого самоврядування, служби зайнятості, галузевих профспілок і громадськості.

З метою формування ефективної Стратегії розвитку професійної освіти в регіоні, в рамках реалізації Глобального проєкту, на виконання Рекомендацій обласної наради щодо управління професійно-технічною освітою на регіональному рівні в інтересах роботодавців в квітні та жовтні-грудні 2021 року в 7 районах області (Дніпровський, Нікопольській, Кам'янський, Криворізький, Новомосковський, Павлоградський, Синельниківський) проведено опитування ефективності співпраці 155 підприємств різних форм власності та напрямків економічної діяльності з 53 закладами професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О) області та проаналізовано позиції Сторін щодо їх оцінки результативності співпраці, спрямованої на задоволення потреб ринку праці в професійних робітниках. 112 підприємств надали згоду на впровадження дуального навчання в умовах виробництва.

За результатами опитування сформовано бачення покращення співпраці, необхідність формування нової моделі співпраці ЗП(ПТ)О та виробничників, зорієнтованої на значне розширення функцій, в тому числі упровадження ДФЗО.

Враховуючи, що підприємства регіону співпрацюють в питаннях підготовки кадрів не лише з державними ЗП(ПТ)О, а й закладами інших форм власності та підпорядкування, в більшості у яких практична складова навчання проводиться виключно на підприємствах, то залучення таких закладів освіти до упровадження ДФЗО є для нас актуальним та перспективним питанням.

Разом з тим, при організації ДФЗО виникають проблеми, такі як:

1. Дуальна форма навчання адаптована до підготовки монопрофесій, в той час як ринок праці вимагає фахівців з інтегрованих професій.

2. Складність пошуку роботодавців та укладання угод із ними:

- мало великих підприємств, які мають змогу взяти здобувачів освіти за дуальною формою навчання;

- зменшення виробничих обсягів на підприємствах;

- нерозуміння окремими підприємствами важливості співпраці за дуальною формою.

3. Складність акумулювання професійно-практичної підготовки з інтегрованих професій в кінці терміну підготовки відповідно до вікового цензу випускників та вимог роботодавців (теоретична підготовка → виробниче навчання → виробнича практика).

4. Підприємства вимагають, щоб виробниче навчання відбувалося у повному тижневому обсязі (5 днів на тиждень), а не було розділено теоретичним навчанням, що створює проблеми при складанні плану освітнього процесу.

5. Вузька спеціалізація окремих підприємств, яка практично не дає змогу опанувати деякі теми з професій за стандартом професійної (професійно-технічної) освіти.

6. Не визначено нормативними документами функції майстра виробничого навчання під час опанування здобувачами освіти практичних навичок в умовах підприємств та можливостей їх контролю.

На початку 2021/2022 навчального року також виникали проблеми, такі як:

- Відмова підприємств від підписання договору на професійне навчання за дуальною системою (КамЦППРК).
- Не набрано навчальні групи за професіями «Кухар. Кондитер» (ПТУ №74), Електрогазозварник (НЦПО).
- Не всі випускники були працевлаштовані за договорами (КПГТЛ, ПГЛ).

Для якісної організації освітнього процесу з ДФЗО, усунення недоліків, що виникають під час його організації створюються робочі групи, до складу яких залучаються фахівці підприємств з числа наставників на підприємстві.

Розподіл обов'язків членів робочої групи здійснюється відповідно до визначених планом дій ЗП(ПТ)О з упровадження ДФЗО заходів, їх посадових компетенцій та фахових спрямувань.

До обов'язків членів робочої групи відносяться також моніторинг, координація та контроль реалізації програм дуальної підготовки в межах визначених заходами компетенцій. На початку навчального року були проведенні засідання таких робочих груп за кожною з професій, за якою розпочато навчання з упровадженням елементів дуальної форми здобуття освіти.

Подальші перспективи та наміри:

Такі результати визначають подальші дії НМЦ ПТО щодо упровадження дуальної форми здобуття освіти.

1. Проведення системних робочих зустрічей з роботодавцями та індивідуальних консультувань відповідальних осіб підприємств для роз'яснення вимог щодо впровадження дуальної форми здобуття освіти
2. Звернення уваги на ефективність профорієнтаційної роботи в партнерстві з підприємствами – замовниками кадрів
3. Співпраця НМЦ ПТО з Федерацією об'єднань роботодавців Дніпропетровщини, яка реалізує з Німеччиною проєкт запровадження дуальної форми здобуття освіти, системне навчання організаторів та наставників дуального навчання здобувачів освіти закладів П(ПТ)О на підприємствах Дніпропетровщини, за розробленим методичною службою курсом (60 годин).
4. Ознайомлення ЗП(ПТ)О з ресурсами підприємств, різних форм співробітництва, які пропонуються Путівником нових виробничих технологій
5. Залучення закладів П(ПТ)О інших форм власності та підпорядкування, до упровадження дуальної форми здобуття професійної (професійно-технічної) освіти
6. Обмін власним досвідом та вивчення досвіду інших регіонів з упровадженням елементів ДФЗО